

יום ראשון ואחרון של פסח שחל בשבת - שיעור 268

- I. לא גזרינן שלא לאכול מצה בליל פסח שחל בשבת גזירה שמא יעבירנה ד' אמות כלולב ושופר ומגילה (c) משום שבלילה אין דרך לצאת (ב) דאין באכילת מצה חסרון בבקיות (ג) דשיעור הוצאה הוה גרוגרות וכזית חשיב חצי שיעור (ד) דאם צריך להתלמד לא ידחה ללילה שכבר צריך לקיימה (ספר פסח שחל בשבת זף ק"י)
- II. אם רשאי לומר מעין שבע - עיין בספר נהר שלום (זף ג"ח) דכיון שהוזכרה בתלמוד (שם כ"ד:) ולא חילקו בין פסח לשאר יו"ט צריך לאומרה אמנם השו"ע פסק דאין אומרים (תפ"ז - ח) וספק ברכות להקל
- III. הזמירות קודם קידוש - בליל פסח לא יאמרהו משום שמצוה למהר ולקדש מיד (ויגד משה י"ג - ז) ועיין במנהגים שבסוף שו"ע הרב שאומרים בלחש ונחלקו המנהגים גם בכל יום טוב שחל בשבת אם אומרים או לא
- IV. שכח להכין החרוסת מבע"י בפסח שחל בשבת (c) יתן היין תחלה ואח"כ החרוסת (ב) יתן יין הרבה שתהיה בלילתו רכה (ג) יערבנו באצבעו ולא בכף (ד) צריך לחתוך הפירות לחתיכות גדולות קצת מהרגיל (ה) ויכינו סמוך לסעודה (מ"ב שכ"א - ס"ח) וביום טוב אין צריך כל זה רק שינוי קצת (על השלחן) מ"ב (תק"ד - סק"ט)
- V. שכח להכין מי מלח בע"ש צריך להקפיד לעשותו פחות מב' שלישי מלח ושליש מים ורק מעט (מ"ב תפ"ג - סק"ח)
- VI. לא צלאה הזרוע מבעוד יום והיא אינה מבושלת הרי היא מוקצה לפי שאינה ראויה לאכילה (שש"כ י"א - הערה כ) וע"ע במ"ב ש"ח - סק"ח
- VII. הדחת כלים בשבת לשבת
- (א) מדיחים כלים לצורך שבת כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול (שם קי"ח. שכ"ג - ו) ומ"מ אם יש לו כלים בריוח אינו נכון להדיח כלל בשבת (ערוך השלחן שכ"ג - ז) ויש חולקים (פסקי תשובה שכ"ג - ח) וספר הלכות שבת בשם הרב משה זף 15) ועיין בשו"ת מהרש"ג (ס"ח) ושו"ת ציץ אליעזר (י"ד - ל"ז) דכמו שמותר להציע המטות משום כבוד הבית אפילו אין משתמשין בו בשבת כ"כ מותר הדחת כלים משום כבוד וניקוי הבית
- (ב) מדיחים עשר כוסות אפילו א"צ אלא לאחת (מ"ב שכ"ג - כ"ו בשם התוספתא סוף פרק י"ג) וה"ה כל מיני כלים אם צריך לאחד מהם מותר להדחות הרבה (קצות השלחן קמ"ג - סק"ל) ויש חולקים (שו"ת משנה הלכות ו - פ) ועיין בשו"ת מחזה אליהו (ס"ז)
- (ג) מותר לצוות לנכרי לרחצם כיון דאין האיסור משום מתקן כמו שכתב הרמב"ם (כ"ג - ז) אלא משום טירחא כמו שהגיה עליו הראב"ד וזה לא שייך רק בישראל ואם עושה אדעתיה דנפשיה שרי לכ"ע (תשובות והנהגות ח - רל"ג) ועיין שם במגיד משנה דהרמב"ם סבר כהראב"ד
- VIII. זמן אכילת סעודה שלישית - רצוי להתפלל מנחה גדולה קודם ואח"כ אוכל סעודה שלישית (מ"ב תפ"ח - סקט"ז) והובא זה בשם המג"א (תקכ"ט - סק"ח) וכ"כ השו"ע הרב (פתיף ז) והכף החיים (סקי"ד) אמנם בבה"ל (תקכ"ט - ח) ד"ה "צטיו"ט" כתב שאין דין זה ברור וכ"כ מהרש"ם בדעת תורה (סק"ח) דדוקא שחל ערב פסח בשבת דממהרין לאכול דאסור לאכול סעודה ג' כשאר שבת שחל בעיו"ט אבל אם חל שבת ביו"ט א' דמצות ג' סעודות בשבת לכמה פוסקים מן התורה ויו"ט ב' דרבנן אין לדחות מצוה של תורה כשכיל כך. ואין לו להימנע מאכילת סעודת ג' פת כביצה ולא יקל לאכול רק מיני תרגימא

(שׁו"ע ה"א - ה הביא ד' שיטות בזה ע"ש) ועיין בערוך השלחן (כ"ג - י"ג) "שחלילה להקל שלא לאכול פת לסעודה שלישית ועבירה גדולה ביד המקילים בזה ויש להזהיר על זה מאד מאד ואין היתר כי אם לחולה והמזלזלים בסעודה שלישית עתידים ליתן את הדין"

IX. הסרת שעוה או כוס פלאסטיק מהפמוט של מנורה ביום טוב יש להתיר

לנקות את הפמוט בסכין משעוה כדי להניח נר חדש ביום טוב משום דרובו המתירים עיין בשו"ת באר משה (ח - ק"ל) ושש"כ (י"ג - סעיף מ"ג) ושכן היה בחי"א (כלל ז"ג - ז) וכן דעת המ"ב והט"ז ופמ"ג הנ"ל וגם יש להצטרף דעת הגרע"א (צטערות לט"ז סק"ז הגדפס זדפי השו"ע - צסוס"י ת"ק) דהדלקת נרות חשיב לצורך אוכל נפש ולצורך אוכל נפש הותר טלטול מוקצה (תק"ט - ז) ועיין בשיעור 154

X. לחבר שתי נרות יחד לצורך אבוקה לברכת בורא מאורי האש ככל מוצאי

שבת עיין באג"מ דיש להתיר משום דאין לחוש למה שברגע זה נימס החלב דהוה פסיק רישא דלא ניחא ליה כלל וליכא שום איסור וגם דאין דרך היתוך חלב בכך והוא גם רק משהו שאין ראוי לשום דבר ועיין בספר יום טוב שני כהלכתו (ה - הערה ז"ג - ל"ג) דיש אוסרין משום גרם כיבוי ויש משום ממחק ומשום כיבוי

IX. לבשל קניידליך בשביעי של פסח שחל ביום ו' לצורך שבת אם הניח עירוב תבשילין (אם אומרים הואיל על דבר שאסור באכילה ואם הואיל תלוי בדין מתוך)

(א) עיין בספר בן איש חי (פרשת זו סקמ"ח) דמי שנזהר מלאכול קטניות בפסח אסור לו לבשלן בחג בשביל מי שאינו נזהר בהן ומקורו מהא דסימן תקס"ז - כ ברמ"א ובמ"ב סקס"ה שמי שמתענה ביום טוב אסור לבשל לאחרים אפילו לצורך בו ביום ולצורך שבת אסור אפילו הניח עירוב תבשילין דהוי כמי שלא הניח עירוב שאינו מבשל לאחרים ועיין בשו"ת חתם סופר (ט"ט) שדעת חמיו הגרע"א להתיר לבשל פירות יבישים בז' של פסח לצורך אחרון של פסח שהוא שבת משום דחולה שאין בה סכנה שכיח ואמרינן הואיל אבל הוא חולק על דבריו כי אף אם נאמר דחולה שאין בו סכנה שכיח מ"מ אינו שכיח שיאכל דוקא פירות יבישים ורוב הפוסקים חולקים על הגרע"א ואוסרים פירות יבישים וגם קטניות משמע מכל זה דלא אמרינן הואיל על דבר שחל בו איסור

(ב) עיין בשו"ת האלף לך שלמה (ש"ג) שכתב שמתענה שאני כיון דאסור לו לבשל לעצמו והוא איסור כלליות לא שייך לומר מתוך אבל בנידון דידן כיון דשאר דברים מותר לו לבשל לעצמו אע"ג דהקניידליך אינם ראויים לו היום מ"מ אי מיקלעי אורחים חזיא להו ומשמע דהדין דהואיל תלוי בדין מתוך (רשב"א שנת ל"ט: ד"ה "סא דתק") וממילא הוא הדין קטניות ופירות יבישים מותר משום הואיל (עיין תס"ז - ח) ועיין באחרונים דדבר שאסור משום חומרא מותר לבשל ביו"ט (מג"א ומ"ב)

ג) ויש מתירים מצה שרויה או קניידליך ואוסרים קטניות ופירות יבישים

דכיון שהמנהג לאסור אכילתן הוא מדינא עפ"י הראשונים לא אמרינן הואיל (דעת תורה תקס"ז - ח) ועוד כיון שלהנוהגים איסור אסור כדבר מדינא ולא מחמת חומרא בעלמא (חזו"א מ"ט - סקט"ז) ועוד יש לחשוש שמא יבואו לאכול מהם אגב העיסוק בהם (שו"ת הלכות קטנות ח - ק"ח) אבל מצה שרויה וקניידליך או מצה שאינה שמורה שאינו אלא חומרא בעלמא ואף בין האשכנזים יש הנוהגים לאוכלם בפסח ולכן אין איסור בשביעי של פסח לצורך שבת אם יש ע"ת וע"ע במועדים וזמנים (ז - קט"ו) דאסור דחייש דילמא אתי למיכל מינה בשביעי של פסח

ד) למעשה יש להתיר הקניידליך שרובו המתירים ועיין בשער הציון (תקכ"ז - סקל"ו)

שהביא כמה פוסקים שחולקין גם על הדין דמתענה של הרמ"א שדומה יותר למי ששבע ואינו יכול לאכול דאומרים הואיל משא"כ למי שלא עירב מעיר"ט דהתם כיון שלא עירב איסור יו"ט חל עליו ועוד שאין זה רק איסור פרטיות ואומרים מתוך וגם כן הואיל ועוד אפילו אין אומרים הואיל על איסור פרטיות אבל על חומרא בעלמא אומרים הואיל